



UNIVERSITETET  
I OSLO

E | T | I | K | K | P R O G R A M M E T

**Årsrapport  
for  
Etikkprogrammet  
2009**

<b>OM ETIKKPROGRAMMET</b>	<b>1</b>
<b>1 BUDSJETT, STYRE OG ADMINISTRASJON</b>	<b>1</b>
1.1 Budsjett	1
1.2 Styret	2
1.3 Ledelse og stab	2
<b>2 STIPENDIATER, ASSOSIERTE OG ALUMNI</b>	<b>3</b>
2.1 Endringer i stipendiatmassen i løpet av 2009	4
2.2 Nye stipendiater	4
2.3 Oversikt over Etikkprogrammets stipendiater og assosierte stipendiater per januar 2010	5
<b>3 FORSKERSKOLEN</b>	<b>7</b>
3.1 Kollokvier og korte forskerkurs	7
3.2 Intensive forskerkurs	9
3.3 Hadelandsseminaret	9
<b>4 UTADRETTET VIRKSOMHET / EKSTERNE KONTAKTER/PUBLIKASJONER OG KONFERANSEBIDRAG</b>	<b>10</b>
4.1 Etikkseminaret	10
4.2 The Oslo Lecture in Moral Philosophy	12
4.3 Etikk og samfunn	12
4.4 Eksterne kontakter	13
4.5 Stipendiatenes publikasjoner og konferansebidrag	14
<b>5 STIMULERINGSMIDLER</b>	<b>20</b>
5.1 Tildeling av nye midler	20
<b>6 INTERN INFORMASJONSVIRKSOMHET</b>	<b>21</b>
6.1 Etikkinformasjon	21
6.2 Nett	21
<b>7 NASJONALT ETIKKNETTVERK</b>	<b>21</b>
7.1 Etikk.no	22

# Om Etikkprogrammet

Etikkprogrammet (2002-2011) er et interfakultært forskningsprogram og et av Universitetet i Oslos satsningsområder. Etikkprogrammets mål er å fremme og å støtte etikkforskning og normativ refleksjon ved Universitetet i Oslo. Etikkprogrammets styre vedtok i februar 2007 en programplan for perioden 2007-2011. I programplanen beskrives flere virkemidler for å oppnå målsettingene. Hovedvirkemidlene er å drive forskerutdanning og å bidra til etablering og styrking av etikkforskingsmiljøer ved universitetets fag og mellom faggrensene.

## 1 Budsjett, styre og administrasjon

### 1.1 Budsjett

De årlige bevilgningene til Etikkprogrammet er delt i to. Et øremerkets beløp tildeles lønn og driftsmidler til stipendiatene. Det andre øremerkede beløpet er forutsatt brukt til dekning av alle øvrige kostnader. For 2009 var disse bevilgningene på henholdsvis kr 8 827 000 og kr 2 500 000. Imidlertid var det positiv saldo på begge disse hovedformålene fra 2008 som ble overført til 2009-budsjettet. Innekerter fra foregående år, budsjetterte kostnader/overskudd og faktiske kostnader og overskudd fremgår i følgende tabell:

	Inntekter 2009 inkludert overføringer fra 2008	Budsjetterte kostnader og budsjettert overskudd for 2009	Faktiske kostnader og faktisk overskudd for 2009	Differanse budsjett og resultat 2009	Overføres 2010
Stipendlønn	14 393 000	10 015 000	9 446 000	569 000	4 947 000
Øvrig drift	3 869 000	3 608 000	2 814 000	794 000	1 055 000
Overskudd		4 639 000	6 002 000		
<b>Sum</b>	<b>18 262 000</b>	<b>18 262 000</b>	<b>18 262 000</b>		<b>6 002 000</b>

Avvikene skyldes primært at nye stipendiater tiltrådte senere enn beregnet, og at det ble bevilget mindre stimuleringsmidler enn budsjettert.

## **1.2 Styret**

Etikkprogrammet har hatt følgende styre i 2009:

- Prof. Jan Fridthjof Bernt (styreleder, Juridisk fakultet, UiB)
- Prof. Svein Aage Christoffersen (Det teologiske fakultet, UiO)
- Prof. Christel Fricke (Det humanistiske fakultet, UiO)
- Prof. Dag Olav Hessen (Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, UiO)
- Prof. Jan Helge Solbakk (Det medisinske fakultet, UiO)
- Førsteamanuensis Anne Julie Semb (Det samfunnsvitenskapelige fakultet, UiO)
- Prof. Torbjörn Tännsjö (Filosofiska institusjonen, Stockholms universitet)
- Stipendiatrepresentant Jon Anstein Olsen (Institutt for litteratur- og områdestudier, UiO)

## **1.3 Ledelse og stab**

Etikkprogrammet har fra 1. januar 2007 sortert administrativt under Institutt for filosofi, idé- og kunsthistorie og klassiske språk (IFIKK) ved det Humanistiske fakultet, Universitetet i Oslo. Ansvarlige for den administrative og faglige driften av Etikkprogrammet i 2009 var:

- Carola Freiin von Villiez, faglig leder
- Grethe Netland, administrativt ansvarlig
- Edmund Henden, forskerskolekoordinator januar – mars
- Beate Elvebakk, forskerskolekoordinator april – desember

I tillegg har følgende personer bidratt til driften:

- Eivind Kirkeby har vært assistent for Etikkseminaret
- Jens Erik Paulsen har vært redaktør for etikk.no

Dessuten har flere personer i IFIKKs administrasjon utført administrative oppgaver for programmet, særlig innenfor informasjon og økonomi.

## 2 Stipendiater, assosierte, tilknyttede og alumni

Det er følgende typer stipendiater tilknyttet Etikkprogrammet:

- Kvalifiseringsstipendiater; får seks måneders stipend for å kvalifisere seg til doktorgradsarbeid innen etikk.
- PhD-stipendiater; får tre og et halvt års stipend fra Etikkprogrammet.
- Assosierte PhD-stipendiater; deltar i alle forskerskolens aktiviteter; kan etter to års aktiv deltagelse motta seks måneders stipend fra Etikkprogrammet.
- Postdoktorstipendiater; får stipend fra Etikkprogrammet i to og et halvt år og forplikter seg til å delta i forskerskolens kollokvier og samlinger (men ikke forskerkurs).
- Assosierte postdoktorstipendiater; får ikke stipend fra Etikkprogrammet, men har rett til å delta i forskerskolens aktiviteter, så fremt de forplikter seg til å delta på lik linje med Etikkprogrammets egenfinansierte postdoktorstipendiater.

PhD-stipendiater og assosierte PhD-stipendiater regnes som medlemmer av forskerskolen frem til de har disputert, selv om stipendperioden deres er gått ut.

Nytt av året er *tilknyttet-status*. Forskere og forskerrekrutter som arbeider innen etikk ved UiO og ved andre forskningsinstitusjoner, kan etter søknad bli tilknyttet Etikkprogrammet. Denne ordningen innebærer ingen finansiering, men de tilknyttede gis anledning til å delta i Etikkprogrammets/forskerskolens aktiviteter, og forventes å legge frem paper på kollokvien minst en gang i året.

I tillegg er det alumni, dvs. tidligere PhD- eller postdoktorstipendiater. Disse kan i den grad de ønsker det delta på forskerskolens aktiviteter, men blir nedprioritert hvis det er begrenset antall plasser eller begrenset kapasitet på de ulike arrangementene.

## 2.1 Endringer i stipendiatmassen i løpet av 2009

Stipendkategori	1. januar	Ferdig/disputert i løpet av året	Tiltrådt/tilknyttet i løpet av året	31. desember
Postdoktor	6		3	9
Assosiert Postdoktor	1		2	3
PhD	15	2	1	14
Assosiert PhD	8	1	1	8
Kvalifiseringsstipendiater	3	3		
<b>SUM</b>	<b>33</b>	<b>6</b>	<b>7</b>	<b>34</b>

To PhD-stipendiater disputerte i løpet av året: Espen Gamlund og Jon A. Lindstrøm. Én assosiert PhD-stipendiat disputerte: Kristin H. Grøthe

## 2.2 Nye stipendiater

Etikkprogrammet utlyste inntil 5 postdoktorstillinger i 2009. Følgende fire ble tilsatt:

- Kristine Bærøe (tiltrer 1. mars 2010)
- Einar Duenger Bøhn
- Marit Helene Hem
- Ingvill Thorson Plesner

Det ble lyst ut ett assosiert-stipend i 2009. Stipendet ble tildelt Mathias Sagdahl.

I tillegg kommer fire tilknyttede:

- Knut Berdal, seniorforsker ved Veterinærinstituttet
- Eirik Christensen, PhD-stipendiat i bioetikk og medisinske etikk ved NTNU
- Espen Gamlund, sekretariatsleder ved Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora
- Daniel Gaus, postdoktor i politisk teori og sosiologi ved ARENA

### 2.3 Oversikt over Etikkprogrammets stipendiater, assosierte stipendiater og tilknyttede per januar 2010

Navn	Tilknytning	Arbeidsgiver/ arbeidssted	Veileder	Startdato	Sluttdato
	<b>PhD:</b>				
Kim Angell	PhD	SV – Institutt for statsvitenskap	Raino Malnes	18.08.2008	17.02.2012
Lene Auestad	PhD	HF – IFIKK	Arne Johan Vetlesen	15.08.2005	14.02.2009
Kristian Svendsen Bjørkdahl	Phd	HF – Senter for utvikling og miljø	Bjørn Ramberg	01.11.2007	30.04.2011
Andreas Brekke Carlsson	PhD	HF – IFIKK	Christel Fricke	01.09.2008	29.02.2012
Tone Druglitrø	PhD	SV - TIK (Teknologi, innovasjon og kultur)	Kristin Asdal	07.01.2008	06.07.2011
Vigdis Ekeberg	PhD	HF – IFIKK	Arne Johan Vetlesen Bi: Tove Pettersen	01.12.2003	25.01.2012
Petra Filkukova	PhD	SV – Psykologisk institutt	Karl Halvor Teigen	01.10.2008	31.03.2012
Bjørge Fossetstøl	PhD	TF	Svein Aage Christoffersen Bi: John Lundstøl	15.08.2005	14.02.2010
Ester Fremstad	PhD	UV – Pedagogisk forskningsinst	Karen Jensen	01.07.2009	31.12.2012
Espen Gamlund	PhD	HF – IFIKK	Jon Wetlesen Bi: Kjell Eyvind Johansen og Astrid Bastiansen	25.08.2005	14.03.2009
Jon Anders Lindstrøm	PhD	HF – IFIKK	Olav Gjelsvik	15.08.2005	14.02.2009
Christopher L. Meyer	PhD	SV – Psykologisk institutt	Hilde Nafstad Bi: Rolv M. Blakar Arne Johan Vetlesen	15.09.2008	14.03.2012
Øyvind Michelsen	PhD	MedFak – Seksjon for medisinsk etikk	Søren Holm/ Jan Helge Solbakk/ Bjørn Hofmann	17.12.2007	16.06.2011
Trond Nerland	PhD	HF – Institutt for litteratur og områdestudier	David Mauk Bi: Henrik Syse	01.01.2009	30.06.2012
Jon Anstein Olsen	PhD	HF – Institutt for litteratur og områdestudier	David Mauk Bi: Jakob Elster/ Dag O. Hessen	19.11.2007	18.05.2011
Tor Otterholt	PhD	Institutt for statsvitenskap	Raino Malnes	18.08.2008	17.02.2012

Navn	Tilknytning	Arbeidsgiver/ arbeidssted	Veileder	Startdato	Sluttdato
	<b>PhD Assosiert</b>				
Sissel Finholt	Assosiert	TF	Ulla Schmidt		
Lykke Harmony A. Guanio-Uluru	Assosiert	HF- Institutt for litteratur og områdestudier	Jakob Lothe Bi: Jakob Elster		
Kristin H. Grøthe	Assosiert	Høgskolen i Oslo / Kontor: Seksjon for medisinsk etikk, UiO			
Kristoffer Lidén	Assosiert	PRIO	Thomas Pogge		

Odin Lysaker	Assosiert	HF – IFIKK / Kontor: Culcom, SV	Arne Johan Vetlesen		
Marita Nordhaug	Assosiert	Høgskolen i Oslo	Per Nortvedt Bi: Harald Grimen		
Kari Refsdal	Assosiert	HF/IFIKK/CSMN	Christel Fricke Bi: Henrik Syse		
Mathias Sagdahl	Assosiert	HF/IFIKK/CSMN	Olav Gjelsvik		
Dag Einar Thorsen	Assosiert	SV – Institutt for statsvitenskap	Raino Malnes Bernt Hagtvedt		

	<b>Kvalifiserings- stipendiat</b>				
Wivi Andersen	Kvalif.	HF/IFIKK	Sigmund Loland	01.09.2008	28.02.2009
Morten Magelsen	Kvalif.		--	27.08.2008	26.02.2009
Tatanya Valland	Kvalif.	JUR	Vidar Halvorsen	01.09.2008	28.02.2009
	<b>Postdoktor</b>				
Einar Duenger Bøhn	Postdok	HF – Etikkpr.	--	01.09.2009	28.02.2012
Espen Dahl	Postdok	TF	--	01.01.2008	30.06.2010
Jakob Elster	Postdok	HF – Etikkpr.	--	23.03.2008	23.06.2011
Hallvard Fossheim	Postdok	HF – Etikkpr.	--	01.01.2008	31.10.2011
Marit Helene Hem	Postdok	MedFak	--	01.08.2009	15.04.2012
Håvard Løkke	Postdok	HF – Etikkpr.	--	01.01.2008	30.11.2010
Hilde Nagell	Postdok	HF – Etikkpr.	--	01.06.2008	Ca 01.10.2011
Jens Erik Paulsen	Postdok	HF – Etikkpr.	--	01.02.2003	27.04.2010
Ingivill Thorsen Plesner	Postdok	JurFak – NCHR		01.11.2009	30.04.2012
	<b>Postdoktor assosiert</b>				
Cathrine Holst	Assosiert	SV – Arna		Januar 2009	Desember 2011
Robert Huseby	Assosiert	SV – Institutt for statsvitenskap		Juli 2008	Desember 2011
Anders Strand	Assosiert	HF/IFIKK		Oktober 2009	Desember 2011

Avvik fra ordinære stipendperioder skyldes for det meste forlengelser på grunn av ulike typer permisjoner.

### Alumni

Lene Auestad, Kari Gran Bøe, Kjetil Fretheim, Espen Gamlund, Kristian Grøthe, Jon A. Lindstrøm, Gry Oftedal, Deborah Oughton, Tove Pettersen, Henrik Syse, Gerhard Øverland, Lene Bomann-Larsen.



## 3 Forskerskolen

En stor andel av Etikkprogrammets aktiviteter skjer innenfor rammene av forskerskolen. Etikkprogrammets forskerskole ble formelt opprettet våren 2004 etter vedtak i Forskningskomiteen. I praksis har forskerskolen vært i funksjon fra og med vårsemesteret 2002. Det er PhD-stipendiatene og kvalifiseringsstipendiatene som formelt sett er medlemmer av forskerskolen, men postdoktorstipendiatene deltar også på kollokviene og samlingene arrangert av forskerskolen og kan, hvis de vil, delta på kursene som organiseres. Det samme gjelder de med tilknyttet-status.

### 3.1 Kollokvier og korte forskerkurs

Ryggraden i forskerskolen er kollokviene som finner sted ca. annen hver torsdag mellom 1215 og 1400. På kollokviene kan opptil to stipendiater legge frem en tekst hver gang. Stipendiatene sender ut teksten - som helst ikke bør være på mer enn 25 sider - senest en uke før kollokvien. Alle stipendiatene skal lese og forberede kommentarer på tekstene til kollokviene. Samtidig oppnevnes det for hver tekst en kommentator som bes om å forberede en 15-20 minutters kommentar til teksten. Dette kan være en fra Etikkprogrammet (såkalt intern kommentator) eller en utenfra (såkalt ekstern kommentator).

Kalenderen for kollokviene legges ut på nett ved semesterstart:

([http://www.hf.uio.no/ifikk/forskning/etikkprogrammet/kollokvier\\_og\\_kurs.html](http://www.hf.uio.no/ifikk/forskning/etikkprogrammet/kollokvier_og_kurs.html)), og stipendiatene oppfordres til å melde seg på så tidlig som mulig, blant annet for at det skal bli lettere å finne en kommentator. Alle stipendiater oppfordres til å legge frem minst én gang i semesteret. Hvis det er ledig plass, kan stipendiater legge frem mer en én gang per semester. Dette skjer i praksis ved at stipendiater melder sitt ønske om å legge frem en tekst hvis de en uke før kollokviet ser at det er en ledig plass. I 2009 organiserte Etikkprogrammet følgende kollokvier og regelmessige korte forskerkurs (antall deltakere i parentes):

**Vårsemesteret:**

Dato	Kollokvie, fremlegg	Kommentatorer
22. januar (16)	Ingvill Thorsen Plesner	
5. februar (14)	Jakob Elster	Jens Saugstad
5. mars (6)	Kristoffer Lidén	Carola von Villiez
2. april (10)	Espen Dahl	Ståle Finke
16. april (14)	Odin Lysaker	Cathrine Holst
30. april (12)	Marita Norheim	Jens Erik Paulsen
14. mai (13)	Dag Einar Thorsen Andreas Carlsson	Henrik Syse Edmund Henden
28. mai (14)	Kristian Bjørkdahl Kari Refsdal	Kristin Asdahl Øyvind Rabbås
4. juni (15)	Lykke Harmony Guanio-Uluru	

**Høstsemesteret:**

Dato	Aktivitet	Fremlegg/foreleser	Kommentatorer
20. august	Forskerkurs: forberedelse til kurs med Nomy Arpaly	Jakob Elster og Hallvard Fossheim	
3. september (18)	Kollokvie	Hallvard Fossheim Björg Fossetøl	Jakob Elster Karen Jensen
10. september	Forskerkurs: <i>The Unity of Virtue</i>	Julia Annas	
17. september (16)	Kollokvie	Sissel Finholt Tone Druglitrø	Jan Olav Henriksen Christoph Gradmann
24. september	Forskerkurs: skrivekurs	Edmund Henden Cathrine Holst	
1. oktober (14)	Kollokvie	Jon Anstein Olsen Odin Lysaker	Henrik Syse Helge Høibraaten
15. oktober (9)	Kollokvie	Trond Nerland Øvind Michelsen	Roger Jensen Gry Oftedal
22. oktober	Forskerkurs: Bibliotekkurs	Signe Brandsæter, UB	
29. oktober (14)	Kollokvie	Håvard Løkke Kristian Bjørkdahl	Kari Refsdal Ellen Marie Forsberg
12. november (18)	Kollokvie	Tor Otterholt Robert Huseby	Hilde Bojer Jakob Elster
26. november (17)	Kollokvie	Christopher Lockwood Meyer Kim Angell	Øyvind Rabbås Einar Bøhn
3. desember	Heldags forskerkurs Workshop i artikkelskriving	Thorbjörn Tännjö	
10 desember (18)	Kollokvie	Petra Filkukova Ester Fremstad	Geir Kirkebøen Jens Erik Paulsen
17. desember	Forskerkurs: <i>Krigsetikk</i>	Lene Bomann-Larsen	

### 3.2 Intensive forskerkurs

Intensive forskerkurs går normalt over én uke med 4 - 5 timer forelesning/seminar hver dag. Stipendiater som ønsker studiepoeng for sin deltagelse på kurset må i etterkant skrive et 15-20 siders langt essay som må godkjennes av kursholder. I 2009 ble det arrangert tre slike forskerkurs:

**4.- 8. mai**, professor Torbjørn Tännsjö, Filosofiska institusjonen, Stockholms Universitet: *Anvendt etikk*.

De følgende stipendiater skrev og fikk godkjent essay etter kurset: Bjørg Fossetøl og Sissel Merete Finholt. I tillegg deltok 7 andre stipendiater på kurset, hvorav én ekstern.

**15.-19. juni**, professor Espen Hammer, IFIKK: *Hegel's ethical thought*. Stipendiat Kristoffer Lidén skrev og fikk godkjent essay etter kurset. I tillegg hadde kurset 15 andre deltakere, hvorav 12 eksterne.

**24.-28. august**, professor Nomy Arpaly, Brown University: *Topics in Moral Psychology*. Følgende stipendiatene skrev og fikk godkjent essay etter kurset: Andreas Carlsson, Sissel Merete Finholt, Lykke, Guanio-Uluru, Heine Alexander Holmen, Marita Nordhaug, Kari Refsdal. I tillegg hadde kurset 7 andre deltakere, hvorav én ekstern.

### 3.3 Hadelandseminaret

Hadelandseminaret er en årlig samling der alle Etikkprogrammets stipendiater møtes over flere dager, og hvor alle stipendiatene legger frem en tekst til diskusjon og mer grundige bemerkninger fra en kommentator som er utpekt på forhånd. Dessuten er det et faglig foredrag på programmet. Seminaret finner vanligvis sted på Hotell Hadeland på Gran (derav navnet). Hadelandsseminaret 2009 fant sted 25.-27. mars. Årets foredrag ble holdt av Jan Helge Solbakk som foreleste over følgende tema: *Moralske dialoger og terapeutisk tvil*.

Deltakere: Kim Angell, Kristian Bjørkdahl, Andreas Carlsson, Tone Druglitrø, Beate Elvebakk, Jakob Elster, Petra Filkukova, Hallvard Fossheim, Carola Freiin von Villiez, Espen Gamlund, Robert Huseby, Jon Lindstrøm, Odin Lysaker, Hilde Nagell, Trond Nerland, Grethe Netland, Jon Anstein Olsen, Tor Otterholt og Karl-Halvor Teigen (veileder).

## 4 Utadrettet virksomhet

### 4.1 Etikkseminaret

Etikkseminaret er en offentlig forelesningsserie om etiske temaer, i regi av Etikkprogrammet. Seminaret finner normalt sted på utvalgte torsdager mellom 14.15 og 16.00, ca seks ganger i semesteret. Programmet for Etikkseminaret i 2009 var slik:

#### Vårsemesteret 2009

22. januar, [postdoktor Jens Erik Paulsen](#), Etikkprogrammet:

Fusk ved universitetet.

5. februar, [professor Carola Freiin von Villiez](#), Etikkprogrammet:

From Social Conventions to Moral Norms – Adam Smiths Story of Moral Progress.

5. mars, [professor Kasper Lippert-Rasmussen](#), Institutt for medier, erkendelse og formidling, Københavns universitet:

Scanlon on the Doctrine of the Double Effect.

19. mars, [professor emeritus i statsvitenskap Knut Midtgaard](#):

Forholdet mellom strategi, etikk og kommunikasjon.

2. april, [professor Kjell Eyvind Johansen](#), Institutt for filosofi, ide- og kunsthistorie og klassiske språk, UiO:

Moralsk relativisme i lys av en varig praktisk konflikt.

16. april, [postdoktor Cathrine Holst](#), ARENA, UiO:

Ytringsfrihet og argumentasjonsfrihet – En undersøkelse av Ytringsfrihetskommisjonens begrunnelse for ytringsfrihet.

29. april, [professor Carl Friedrich Gethmann](#), Institut für Philosophie, Universität Duisburg-Essen:

The Human Genome as a Fact and as a Task.

14. mai, [professor Matthias Kaiser](#), Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi:

Nasjonale forskningsetiske komiteer – ideal og virkelighet.

### **Høstsemesteret 2009**

10. september, professor Olav Gjelsvik, Centre for the Study of Mind in Nature, UiO:  
[Penger og frihet](#)

1. oktober, professor Lars Johan Materstvedt, Filosofisk institutt, Norges teknisk-naturvitenskapelige fakultet:

[Eutanasi - definisjoner, empiri og noen argumenter for og mot](#)

15. oktober, professor Gaute Einevoll, Institutt for matematiske realfag og teknologi, Universitetet for miljø og biovitenskap:

[Matematisk nevrovitenskap - kan vi regne ut hvordan vi tenker?](#)

29. oktober, professor Ragnvald Kalleberg, Inst. for sosiologi og samfunnsgeografi, UiO:  
[Kan IT-tiltak bidra til å fremme god forskningsskikk?](#)

12. november, seniorforsker Knut G. Berdal, seniorforsker ved Veterinærinstituttet:  
[En etisk og politisk teori om genetisk forbedring av mennesket](#)

26. november, professor Harald Grimen, Senter for profesjonsetikk, Høgskolen i Oslo:  
[Mistillitens problem](#)

## **4.2 The Oslo Lecture in Moral Philosophy**

The Oslo Lecture er en årlig begivenhet organisert av Etikkprogrammet, der en internasjonalt ledende forsker er invitert til å holde et foredrag for et allment publikum om et aktuelt etisk tema. Tidligere foredragsholdere har vært Thomas Pogge (2003), Martha Nussbaum (2004), Zygmunt Bauman (2005), Frances M. Kamm (2007) og Christine M. Korsgaard (2008). I 2009 var det Julian Nida-Rümelin, professor i filosofi og politisk teori ved Ludwig-Maximilian-Universität München, som holdt The Oslo Lecture. Forelesningen hadde følgende tittel: *In Favour of Egalitarianism*.

## **4.3 Etikk og samfunn 2009 – Ytringsfrihetens betydning for demokrati**

*Etikk og samfunn* ble for første gang arrangert 1. og 2. desember på Litteraturhuset i Oslo. *Etikk og samfunn* skal bli en årlig foreteelse i regi av Etikkprogrammet. Intensjonen er å engasjere både fagfolk og publikum i etiske problemstillinger knyttet til samfunnsaktuelle spørsmål. Tema i 2009 var *Ytringsfrihetens betydning for demokrati*. Programmet besto av en paneldiskusjon, åpen for publikum, og en heldagskonferanse. Begge deler ble annonsert i dagspresse og via e-postlister hos en rekke organisasjoner og fagmiljøer. Paneldiskusjonen trakk 70 tilhørere, og konferansen ca 30 deltakere.

***Paneldiskusjon 1. desember (1700 – 2000):***

*Paneldeltakere:*

Jan Fridthjof Bernt, Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen.

Christian Borch, NRK.

Helge Rønning, Institutt for medievitenskap, Universitetet i Oslo.

Sune Lægaard, Institutt for medier, erkendelse og formidling, Universitetet i København.

Michelle Tisdell, Beacon for the Freedom of Expression.

Raino Malnes, Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo.

Moderator: Anna Maria C. Lundberg, Norsk Senter for menneskerettigheter.

***Heldagskonferanse 2. desember:***

Jan Fridthjof Bernt, Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen.

Sune Lægaard, Institutt for medier, erkendelse og formidling, Universitetet i København.

Ragnvald Kalleberg, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo.

Anders Molander, Høgskolen i Oslo.

Odd Arvid Storsveen, Institutt for arkeologi, konservering og historie, Universitetet i Oslo.

Henriette Sinding Aasen, Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen.

Moderator: Carlota Freiin von Villiez, Etikkprogrammet.

**4.4. Eksterne kontakter**

Det har gjennom året vært knyttet kontakter i forskningsmiljøer utenfor UiO. Blant disse kan nevnes:

- Møte med Forskningsetiske komiteer der Etikkprogrammet ble presentert for den nye databasen for forskningsetikk FBiB – *Forskningsetisk bibliotek*.

- Tverrfaglig samarbeid med tanke på en prosjektsøknad innenfor Norges forskningsråds' program *Velferd, arbeid og migrasjon*. Forskere fra ulike fagmiljøer ved UiO og UiB er med.

- Kontaktmøte med *Europäische Akademie zur Erforschung von Folgen wissenschaftlich-technischer Entwicklungen* (European Academy for the scientific study of the consequences of scientific and technological advances, Bad-Neuenahr, Tyskland) for å presentere Etikkprogrammet og snakke om samarbeidsmuligheter i et av EAs internasjonale tverrfaglige prosjekter.

- Presentasjon av Etikkprogrammets forskerskole (faglig leder og stipendiatenes representant i styret, Jon Anstein Olsen) på et ved forskningsstrategisk seminar "Bidrar forskerskoler til bedre forskere?" organisert av professor Trine B. Haugen (Pro-Rector OHS) ved Høgskolen i Oslo. Hensikten med seminaret var å presentere ulike typer forskerskoler og få fram hva som skiller disse fra uorganisert (tradisjonell) forskeropplæring. Invitasjonen gikk til sentral faglig ledelse ved Høgskolen, sentralt FoU-utvalg, dekaner, senterledere, studieledere, forskningsledere, faglige tilsatte og stipendiater. Veiledere også ble oppfordret til å møte.

- Faglig leder er vararepresentant fra Det humanistiske fakultet i styret ved Norsk Senter for menneskerettigheter.

#### 4.5 Stipendiatenes publikasjoner og konferansebidrag i 2009

Personer	Type aktivitet	Tittel	Forlag/Tidsskrift/konferanse
Kim Angell	Konferansebidrag	"David Miller's Quasi-Lockean Argument for Territorial Rights"	ALSP conference, Edinburgh
Kim Angell	Konferansebidrag	"Needs and Desert in David Miller's Theory of Territorial Rights"	København
Kim Angell	Konferansebidrag	"Democracy and Boundaries"	Workshop on Democratic Authority, UiO



Kristian Bjørkdahl	Kapittel i bok	"Insidious Ignorance or Burst of Biophilia?: Cultural Uses of Educational Farms in Norway" I: <i>Ethical Futures: Bioscience and Food Horizons</i> .	Wageningen Academic Publishers
Kristian Bjørkdahl	Konferansebidrag	"Building a Larger Loyalty, One Ape at a Time"	CSMN/CSF Workshop i København
Kristian Bjørkdahl	Konferansebidrag	"Insidious Ignorance or Burst of Biophilia?: Cultural Uses of Educational Farms in Norway"	8th Congress of the European Society for Agricultural and Food Ethics
Kristian Bjørkdahl (m/Syse)	Konferansebidrag	"Making Meat a Mystery"	Nordic Network of Agriculture and Food Ethics workshop
Kristian Bjørkdahl	Anmeldelse	"Roberto Mangabeira Unger, The Self Awakened: Pragmatism Unbound"	<i>Norsk Statsvitenskapelig Tidsskrift</i>
Kristian Bjørkdahl	Avisinnlegg	"Vi trenger en kjøttavgift"	<i>Dagsavisen</i>
Kristian Bjørkdahl	Avisinnlegg	"Den som vil ha bare kjøtt"	<i>Dagsavisen</i>
Kristian Bjørkdahl	Avisinnlegg	"Skal vi være dyrevenner?"	<i>Klassekampen</i>
Kristian Bjørkdahl	Avisinnlegg	"Brekkestang for dyr?"	<i>Klassekampen</i>
Kristian Bjørkdahl (m/Gamlund)	Avisinnlegg	"Den grønne bølgen"	<i>Dagbladet</i>
Kristian Bjørkdahl (m/Eldevik)	Avisinnlegg	"Grønn bølge som varer"	<i>Dagbladet</i>
Kristian Bjørkdahl	Avisinnlegg	"København som sort hull"	<i>Dagbladet</i>
Andreas Brekke Carlsson	Konferansebidrag	"Neuroscience, Consequentialism and Deontologi"	Well being, Needs and Human Rights
Espen Dahl	Vitenskapelig artikkel	"Velkjent og uhyggelig – om det helliges gjennombrudd i hverdagen"	<i>Tidsskrift for sjelesorg</i>
Espen Dahl	Anmeldelse	"Om Charles Taylor: A Secular Age"	<i>Kirke og kultur</i>
Espen Dahl	Anmeldelse	"Hilary Putnam Jewish Philosophy as a guide to Life"	<i>Kirke og kultur</i>
Espen Dahl	Anmeldelse	"Notto Thelle Gåten Jesus. En forelling – flere stemmer"	<i>Kirke og kultur</i>
Tone Druglitrø	Konferansebidrag	"Changing Practices, Changing Perspectives: Laboratory Animals in Post Second World War Norway"	Animals: Past, Present and Future
Tone Druglitrø	Konferansebidrag	"Practices are not everywhere, they are somewhere: Exploring Standardization in Relation to Care Practices"	Animals, landscape, biographies

Tone Druglitrø	Konferansebidrag	"Changing Practices, Changing Perspectives: Standardizing Laboratory Animal Science in Post Second World War Norway"	Medical Knowledge, Medical Practice in the 20th Century
Vigdis Ekeberg	Konferansebidrag	"Mature Care and the Virtue of Integrity"	Ethics of Care
Jakob Elster	Konferansebidrag	"Democratic authority in non-ideal theory: some thoughts on David Estlund's defence of hopeless political theories"	Conference on David Estlund's book Democratic Authority
Jakob Elster	Konferansebidrag	"'You Don't Know What It's Like!' - The Role of Personal Experience in Moral Argumentation"	"The Emergence of Intersubjectivity: developmental, evolutionary and philosophical aspects"
Jakob Elster	Konferansebidrag	Comment to Matt Matravers	"The Atypical Perpetrator"
Petra Filkukova	Vitenskapelig artikkel	Girls' magazine reading and attitudes of early adolescent girls.	<i>Interjuli: Internationale Kinder- und Jugendliteraturforschung</i>
Petra Filkukova (m/Teigen)	Konferansebidrag	"How wrong is a lie?"	22nd biennial conference on Subjective Probability, Utility, and Decision Making
Petra Filkukova (m/Teigen)	Konferansebidrag	"Perception of product information".	11th annual Conference on Social and Community Psychology
Hallvard Fossheim	Kapittel i bok	"Method in the Philebus". I Dillon and Luc (eds): <i>Plato's Philebus</i> .	Academia Verlag
Hallvard Fossheim	Pop. artikkel	"Menneskets rettsvesen: Aristoteles, rettigheter og rettferdighet"	<i>Minerva</i>
Hallvard Fossheim	Nettsted	Forskningsetisk bibliotek	<a href="http://www.etikkom.no/FBIB">www.etikkom.no/FBIB</a>
Hallvard Fossheim	Konferansebidrag	"Non-Individuality in the Phaedrus"	Poetry & Philosophy: The Phaedrus
Daniel Gauss	Bok	<i>Der Sinn von Demokratie. Die Diskurstheorie der Demokratie und die Debatte über die Legitimität der EU</i>	Campus-Verlag
Daniel Gauss	Kapittel i bok	"Legitime politische Ordnung jenseits des demokratischen Rechtsstaats? Ein Versuch der Explikation des Staatsverständnisses von Jürgen Habermas im Lichte des Geltungsanspruchs der Diskurstheorie des demokratischen Rechtsstaats" I Schaal, Gary S. (ed.): <i>Das Staatsverständnis von Jürgen Habermas</i>	Nomos

Daniel Gauss	Kapittel i bok	“Legitime politiske Herrschaft ohne staatliche Organisation? Eine Analyse von Joseph H. H. Weilers Rechtfertigung der Legitimität der Europäischen Union qua Nicht-Staatlichkeit”. I Deitelhoff, Nicole/Steffek, Jens (eds.): <i>Was bleibt vom Staat? Demokratie, Recht und Verfassung im globalen Zeitalter</i>	Campus Verlag
Daniel Gauss	Anmeldelse	“Review of Regina Kreide/Andreas Niederberger (eds.): <i>Transnationale Verrechtlichung. Nationale Demokratien im Kontext globaler Politik</i> ”	<i>Politische Vierteljahresschrift</i>
Lykke Guanio-Uluru	Konferansebidrag	'Implied ethics: narrative value analysis through the concepts of implied author and implied reader'	Nordic Network Of Narrative Studies, Ørebro
Lykke Guanio-Uluru	Konferansebidrag	"Stillhetens estetikk av Susan Sontag."	Nasjonalt forskerseminar
Lykke Guanio-Uluru	Konferansebidrag	"Best-selling ethics."	Nordic Network of Narrative Studies, Stockholm
Marit Helene Hem (m/Heggen & Ruyter)	Kapittel i bok	“Questionable requirement for consent in observational research in psychiatry”. I: <i>Contemporary Issues in Medical Ethics Volume 1.</i>	Unipub
Marit Helene Hem	Pop.artikkel	”Moden omsorg? En empirisk studie av samhandling mellom psykotiske pasienter og psykiatriske sykepleiere”.	<i>Dialog</i>
Marit Helene Hem	Konferansebidrag	”Har tenkningsgrunnlag betydning i hjelpearbeid? En diskusjon med utgangspunkt i sykepleie i akuttpsykiatri”.	Psykiatri i Nord
Marit Helene Hem	Konferansebidrag	“Mature care and nursing in psychiatry. Some notions on reciprocity in asymmetric professional relationships”	Care and Normativity - Philosophical and Empirical Challenges
Marit Helene Hem (m Poulsen, Eriksson, Brehm, Beauvoir, Schröder & Crapuchette)	Konferansebidrag	“The New Relational Paradigm for the New Millennium. Challenges in Couples Therapy: Clinical Experiences, Methodological development and Findings in Relational Research”	11th European Congress of Psychology
Cathrine Holst	Vitenskapelig artikkel	”What is Philosophy of Social Science?”	<i>International Studies in the Philosophy of Science</i>

Cathrine Holst	Kapittel i bok	"Nussbaum versus Rawls". I <i>Nature and Rational Agency</i>	Peter Lang Verlag
Cathrine Holst	Vitenskapelig artikkel	"Habermas om offentlig förnuft och religion"	<i>Retfærd. Nordisk juridisk tidsskrift</i>
Cathrine Holst	Vitenskapelig artikkel	"Når ombudet ordner opp"	<i>Nytt Norsk Tidsskrift</i>
Cathrine Holst	Bok	<i>Hva er feminisme?</i>	Universitetsforlaget
Cathrine Holst	Kapittel i bok	"I beste mening. Opposisjonsvitenskapens fallgruver". I: <i>Hjernen er alene. Institusjonalisering, kvalitet og relevans i norsk velferdsforskning 2009</i>	Universitetsforlaget
Cathrine Holst	Kapittel i bok	"Freedom of expression and freedom of discourse: Assessing a Justificatory Strategy". I: <i>Freedom of Speech Abridged? Cultural, Legal and Philosophical Challenges 2009.</i>	Nordicom
Cathrine Holst	Vitenskapelig artikkel	"Norske intellektuelle og debatten om Europa"	<i>Internasjonal politikk</i>
Cathrine Holst	Kapittel i bok	"Bak parolene. Fem utfordringer for feminisismen" I: <i>Demokratiet før og nå.</i>	Unifob
Cathrine Holst	Vitenskapelig artikkel	"Program for kulturforskning. Noen ettertanker"	<i>Tidsskrift for samfunnsforskning</i>
Robert Huseby	Konferansebidrag	"Normative Consent and the Scope of Democratic Authority"	Conference on David Estlund's book <i>Democratic Authority</i>
Robert Huseby	Konferansebidrag	"Spinning the Wheel or Tossing a Coin?"	Nordic Network in Political Theory
Robert Huseby	Konferansebidrag	"Rawls and Climate Change"	Annual Norwegian Political Science Conference
Kristoffer Lidén	Vitenskapelig artikkel	'Building Peace between Global and Local Politics: On the Cosmopolitical Ethics of Liberal Peacebuilding',	<i>International Peacekeeping</i>
Kristoffer Lidén (m/ MacGinty & Richmond)	Vitenskapelig artikkel	'Introduction: Beyond Northern Epistemologies of Peace: Peacebuilding Reconstructed?',	<i>International Peacekeeping</i>
Kristoffer Lidén	Konferansebidrag	'Sovereignty and the Ethics of Liberal Peacebuilding'	<i>Liberal Peace and the Ethics of Peacebuilding: Themes</i>
Kristoffer Lidén	Konferansebidrag	'Peace, Self-Governance and International Engagement: A Postcolonial Ethic of Liberal Peacebuilding'	<i>50th Annual Convention of the International Studies Association</i>
Kristoffer Lidén	Konferansebidrag	'Can Sovereignty be Built through Intervention? A Post-Westphalian Sovereignty Principle for Global Governance'	<i>50th Annual Convention of the International Studies Association</i>

Håvard Løkke	Kapittel i bok	"The Active Principle in Stoic Philosophy", i Pietarinen og Viljanen (eds.): <i>The World as Active Power</i>	Brill
Håvard Løkke	Kapittel i bok	"Traces of Kierkegaard's Reading of the Theodicy", i Stewart (ed.): <i>Kierkegaard and the Renaissance and Modern Tradition</i>	Ashgate
Øivind Michelsen	Konferansebidrag	"The notion of moral group rights in genetics research"	Nordic Network for Philosophy of Medicine and Medical Ethics
Øivind Michelsen	Konferansebidrag	"The notion of moral group rights in genetics research"	Multiculturalism, Religions, and Bioethics
Trond Nerland	Konferansebidrag	"Lutheranism Between the Poles of Pacifism and Bellicism: Selective Conscientious Objection, the Just War Tradition, and the Vietnam War in America".	Toward a Peaceful World: Historical Approaches to Creating Cultures of Peace. Winthrop University, SC, USA
Marita Nordhaug	Konferansebidrag	"Justice and proximity - problems for an ethics of care"	Care and Normativity? Philosophical and Empirical Challenges?
Jon A. Olsen	Avisinnlegg	"Stikker hodet i sanden"	<i>Aftenposten</i>
Jon A. Olsen	Konferansebidrag	"American Conservatives' Three Types of Justifying Reasons"	ASANOR
Tor Otterholt	Konferansebidrag	Politisk teori, historieteori og påvirkning av samfunnsutviklingen	Nasjonal fagkonferanse i statsvitenskap
Tor Otterholt	Konferansebidrag	"Should the State Cultivate Cheaper Tastes?"	Workshop on Markets, Governance and Human Development
Jens Erik Paulsen	Vitenskapelig artikkel	"A Narrative Ethics of Care."	Health Care Analysis.
Jens Erik Paulsen	Kapittel i bok	Vulnerable Populations in Research." I Solbakk, Nortvedt, Nome (eds): <i>Contemporary Issues in Medical Ethics</i> .	Unipub
Jens Erik Paulsen (m/ Hofmann & Nortvedt)	Pop. artikkel	Klagenemndas sang	<i>Uniforum</i>
Jens Erik Paulsen	Konferansebidrag	"Hvordan bedriver man egentlig profesjonsetikk?"	Forskerkonferanse, Høgskolen i Bergen
Jens Erik Paulsen	Konferansebidrag	"Praksisnære erfaringer som utgangspunkt for etisk refleksjon";	Workshop, HiA, Kristiansand
Jens Erik Paulsen	Konferansebidrag	"Migration and narrative ethics."	European Association for Centres for Medical Ethics
Jens Erik Paulsen	Konferansebidrag	"Stories about Blood – Narrative Ethics and Care".	International workshop on Care and Normativity

Jens Erik Paulsen	Konferansebidrag	"Sårbare grupper og prioritering."	Forskerkonferansen Norsk helsevirkelighet: Hvem faller utenfor – hvorfor, og hva kan gjøres?;
Jens Erik Paulsen	Konferansebidrag	"Kvantifisering i profesjonene."	Profesjonsetisk nettverks årlige workshop
Anders Strand (m/Oftedal)	Vitenskapelig artikkel	"Functional Stability and Systems Level Causation"	<i>Philosophy of Science</i>
Anders Strand	Konferansebidrag	"Reduction and Non-linear Phenomena"	Biological Explanation: Systems, Levels, and Causes
Anders Strand (m/Hansen)	Konferansebidrag	"The Metaphysics of Phenomenal Experience"	Towards a Science of Consciousness
Anders Strand (m Yamashita)	Konferansebidrag	"Macro-Perspectives in Engineering Ethics"	Fourth International Conference on Applied Ethics
Dag Einar Thorsen (m/Brandal & Bratberg)	Kapittel i bok	"Sosialdemokratiet". I: <i>Politisk tenkning.</i>	Universitetsforlaget
Dag Einar Thorsen	Vitenskapelig artikkel	"Om åtti år er allting glemt...."	<i>Internasjonal Politikk</i>
Dag Einar Thorsen	Pop. artikkel	"Et universitet i demokratiets tjeneste"	<i>Minerva</i>
Dag Einar Thorsen	Kapittel i bok	"Framskritt, teknologi og samfunnsvitenskap" I: <i>Prekær Politikk</i>	Gyldendal Akademisk

## 5 Stimuleringsmidler

### 5.1 Tildeling av nye midler

Etikkprogrammet lyste ut prosjektmidler (samlet ramme, kr 600 000) til forskerkurs, konferanser og nye undervisningsopplegg i etikk med søknadsfrist 15 oktober, 2009.

Det kom inn fem søknader, for til sammen 465 000 kr. Fire av søknadene ble innvilget:

	Søker	Prosjekt	Sum
1	IFIKK – Norsk Kantselskap	Konferanse over Kants verk: "Die Religion innerhalb der Grenzen der blossen Vernunft"	50 000
2	CSMN	Workshop: Confronting Environmental Values	25 800
3	Det teologiske fakultet	Medborgerskap og dømmekraft i evidensens tid: Utvikling av Masterprogrammet i profesjonsetikk og diakoni	75 000
4	Det teologiske fakultet – AKS	Utvikling av et studieemne i profesjonsetikk på bachelornivå	75 000
		<b>SUM</b>	<b>225 800</b>

## 6 Intern informasjonsvirksomhet

### 6.1 Etikkinformasjon

Etikkprogrammet ga i 2009 ut to utgaver av det interne nyhetsbladet *Etikkinformasjon*, med informasjon om de ulike aktivitetene i Etikkprogrammet. *Etikkinformasjon* sendes til alle forskerskolens medlemmer, postdoktorstipendiater og alumni.

### 6.2 Nett

Informasjon om Etikkprogrammets/Forskerskolens aktiviteter blir løpende lagt ut på nett. Programmet for kollokviene blir lagt ut ved semesterstart, slik at stipendiatene kan melde seg på.

## 7 Nasjonalt etikknettverk – den nasjonale knutepunktfunksjonen for forskerutdanning og forskning i etikk

Etikkprogrammet har ansvaret for driften av Nasjonalt Etikknettverk (NEN), som finansieres av Norges Forskningsråd med kr 900 000 årlig til og med 2009. Nasjonalt Etikknettverk har som målsetting å bidra til forskning og forskerutdanning i etikk ved, og på tvers av, høyere utdanningsinstitusjoner i Norge. Midlene brukes bl.a. til å finansiere forskerkurs innen etikk, og til å drive nettstedet *etikk.no*. I 2009 ble støtte fra NEN tildelt:

Norsk senter for menneskerettigheter, UiO, til forskerkurset:

*Should States Ratify Human Rights Conventions?*

Program for anvendt etikk, NTNU, til:

*Profesjonsetisk Workshop 2009*

Etikkprogrammet, UiO

*Etikk og samfunn 2009 – Ytringsfrihetens betydning for demokrati*

## 7.1 Etikk.no

Nettsidet etikk.no har tre hovedfunksjoner: Å annonsere kurs og forenkle kommunikasjonen mellom arrangør og deltaker, å informere om forskningsnytt på etikkfronten og å formidle kontakter. Nettstedet oppdateres med nasjonale og internasjonale nyheter flere ganger ukentlig. Postdoktor ved Etikkprogrammet, Jens Erik Paulsen var i 2009 (som i tidligere år) redaktør for etikk.no.